

FÖLDEM

Ásunk a kert oldalában. Mögöttünk kerítés, azon túl meredeken fut az utca. Drótkerítés, kilátunk rajta, de az utca most nem érdekes. Az oldalban virágzik a hagyma, szárvégen reszketnek a gömb alakba sűrűsödött csillagvirágok. Kaparjuk szótlánul a pergő földet, vallatjuk, mi mindent tartogat. A mart tetején húzódik a szőlő, mélyén egy-egy barackfa, oldalán végig virágágyás, amikor itt vagyunk, kardvirág bólogat benne, vasárnap visszük a temetőbe.

Temetnek bele, ezt tudjuk a földről. Gödröt ásna, leeresztik a koporsót, hantot raknak fölébe, arra jön a halom virág. Virág lesz a földbe eresztett mamából, tatából, bácsiból, néniből, gyerekből. Viola, szélrózsa, illatos szegfű, friss futónövény. Meg fa. Diófa, fenyőfa, gesztenyefa, éger. Aki a temetőből visz haza tűzifát, kit éget?

Minden fa valaki. Régóta élünk a földön, már olyan sokan meghaltak, nem létezik fa, amelyik ne volna valaki. Minden fa gyökerén át fölutazott valaki az égbe, minden fűszálban, virágban, bogáncsban valaki bámulja a felhők vonulását, ringatózik az esti szélben, a tehenek őseink őseinek őseit vagy épp vadidegen lelkeket legelnek, és mi felhörpintjük őket a reggeli kakaóval.

Valakik ülnek füzetlapjainkba préselődve, csiklintjük őket, amikor *Az Ezeregyéjszaka meséit* lapozzuk, nagyapa nekik káromkodik az újságot hajtogatva, és összevéreződnek, amikor az elvágott csirkenyakból rájuk fröccsen az élet. Ülnek sok százan glédába állítva a fásszínben, és csak remélni merjük, hogy nem fáj semmijük, amikor a rönköket halomba hasogatták. Kíváncsian lessük, mivel töltik az időt, van-e idejük, mennyi idejük van, és tudják-e vajon, hogy itt vagyunk?

Éjjel forgolódunk, és nyikorog az ágy, és arra gondolunk, hányan figyelnek álmatlanul odabent az ágykeretben. A világon szanaszét nyikorgó ágyakban lakó megfigyelők tudják-e, hogy az ágyat nyikorogtatók szívében miféle viharok dúlnak? Leütünk egy billentyűt a zongorán, és több szólamban futnak a riadt gondolatok, hogy annyi zongora, hegedű, gordonka, hárfa, koboz, mandolin hány füllel, szemmel, szájjal bír, s ezek mit mondanak, látnak, hallanak, amikor zeng a hangszer, és amikor nem?

Állunk a fagyos, kemény földön, mezítláb cuppogunk a langyos sárban, kígyót rajzolunk nagylábujjunkkal a napsütötte porba, és azon merengünk, hogy a homok nem föld, a tengeri homok nem lehet föld, mert csigát, követ, téglát őrl a tenger, ezekből lesz az ujjaink közt kifolyó homok, de csont és hajógerenda is van abban, így hát hiába, hogy nem föld, a homok is emberből van, emberrel van tele. Ezen a földön minden emberrel van tele, növény is, állat is, homok is, föld is, de még a szikla is, onnan ássák elő szénné vált őseinket. Teljesen átítatódott emberrel ez a föld, hiába özőnli el időről időre a víz, bennünket képtelen kimosni belőle.

Ezzel foglalkozunk. Földbe ivódunk. Birtokoljuk, magunkba tömjük, felemésztjük, mint ahogyan ő is magába töm, és felemészt bennünket, mi alatt a fény természetéről elmélkedünk, vagy lelki üdvösségünket féltjük. Ragaszkodunk ahhoz, hogy e testekből szilárddá préselt földön állva igenis van olyan részünk, ami nem föld, soha nem lesz sem földdé, sem a földé, mert léteznie kell egy helynek nem nevezhető helynek, aminek semmi köze a testekből szilárddá préselt földhöz, és oda jutunk majd mi is.

Oda jutunk, csak épp nem mi leszünk, nem tudjuk akkor, hogy vagyunk. Ugyan mi értelme az egész angyali elképzelésnek? Mi értelme nem földnek lenni, amikor a föld virágzik és terem, és íze van, színe és illata, és őseink őseinek ősei vagy épp vadidegen lelkek susogják minden porszeméből, hogy élni jó, élni jó, élni jó? Élni csak itt, e halottakból folyton újjászülető földön lehet, ahol minden csupa vér és harag és fájdalom és rajongás és zsidongás és hála, ahol rettegünk, hogy elfogy e föld, amíg arra várunk, hogy földi nyomorúságunk elfogyjon végre.

Nézzük, ahogyan ez a látszólag tehetetlen föld a folytonos átalakulás tüzeiben ég. Itt állunk, égeti arcunk a lángok szele. Élni jó, élni jó, leginkább akkor, amikor nem tudjuk, hogy élünk. Könny maszatos, dühpiros arccal hempergünk a markológéppel frissen felhányt földön, az esőre szomjazó nyári gaz alól jókora száraz göröngyöt markolunk fel, azzal dobáljuk egymást, melegen csöppen arcunkra felhasadt homlokunkból az élet.

Vasakhoz dörgöljük sártól nehéz cipőtalpunk, és nem győzünk csodálkozni a tiszta lábbeliben brillírozókon, akik sosem sározzák be magukat. Ők már tudják, hogy élnek, annyira nem is örülnek a dolognak, mint mi, akik egy-egy félkörívbe hajlított vascsőbe térdhajlatunkkal megkapaszkodva fejjel lefele lógunk. Megnézzük, nem látszik-e földnek az ég, ha lenézünk rá, ahogyan a földre szoktunk.

Mindenhol lógunk fejjel lefele, ahol csak lehetséges. Bámuljuk fejünk fölött a földet. Nyáron zöld, télen fehér, tavasszal, ősszel maszatos. Nem kell

valaminek feltétlen kéknek lennie ahhoz, hogy égnek nézzük. Az ég is hol szürke, hol fehér, hol egyenesen fekete. A kék föld roppant ritka, ez igaz, gyűrűbe, nyakékbe, korona hegyébe kerül, tálát, kancsót, kincset díszítenek vele, amit aztán használni vonakodnak.

Használni kell a földet. A régiek várat raktak belőle. Ezt a homokban megtesszük mi is, vederral vizet hordunk az árokba, a víz csodamód elmosa a földet. Mindent elmos a víz, csak mi maradunk mezítláb az ég alatt, úgyhogy újfent fejen vagy kézen állva, hídba görnyedve nézzük, hogy nem látszik-e égnek az elmosott föld, földnek a fellegekkel szürkülő magasság. A trükk nem működik. A föld továbbra is arra való, hogy araszoljunk rajta, hozzáverődve összetörjük magunkat, egymást, magunk.

Próbálunk elszakadni tőle. Gépmadár gyomrában mind magasabbra emelkedünk, de hiába, ha egyszer madarunk is földből van, mi magunk pedig hiába úszunk a felületes szemlélő szerint a levegőben, hiszen itt is épp úgy járnunk kell, mint a földön, testünk a levegőben is éppoly nehéz, mert földből van az is.

Rémülten szorítjuk hát egymást. Föld földhöz préselődik, valahányszor távozna belőlünk az élet. De az élet nem távozik. Kering, csusszan a víz a földben, mélyre ás benne, üreg, járat, meder születik a sötétben. Zihálva kúszunk könyökkel-térddel küszködve a sárban, emberfeletti hittel és erővel araszolunk a nem ránk méretezett vájatban, valamerre. Nincs fény, nincs levegő és nincs irány, nincs fent, lent, elöl, hátul. Csak ember van, rémült, szuszogó föld a föld iszamos, szenttelen, szűk mélyén, ahonnan fölbukkan-ni kell.

Hiába sikáljuk magunkat, örökké mocskosak vagyunk. Valahol mindig megmarad egy körömfeketényi folt, a földdel való küzdelem árulkodó nyoma. Valódiak vagyunk. Színünk, szagunk, ízünk van, így kóstolgatjuk egymást. Földből valók vagyunk, földdel tömjük magunkat, tépjük, emésztjük egymást. Hasadunk, törünk, szakadunk. A réseinken zubogva dől az élet, nem kék, nem zöld, nem fehér, fekete. Valóságunk piros, az égbe oltott föld, a földbe oltott ég színe.

Ásunk a kert oldalában. Törött cserépdarabbal dolgozunk, mögöttünk srégen fut a macskakővel rakott kocsit. Kék a cserépdarab, Mária köntöse vagy szelíd nyári ég, olyan szeles és fűben heverős, méhzümmögéssel rakott enyhe kék. Méhecskét temettünk nemrég odafönt a lugasban, kézforma árnyékot vetettek körülöttünk a szőlőlevelek. Vadszegfűt téptünk, taticát, fűvet, abból raktunk a méhecskének halmot. Énekeltünk neki, és otthagytuk, hadd fújja el a szél, nem volt lelkünk a föld mélyére nyomni őt.

A föld mélye, az mi vagyunk, ezért e görcsös szorgalom, örökös ásás, kutakodás a sárban. Ami előkerül, azt sorban kirakjuk a házhoz vezető napmeleg járdán, mindenki belebotlik. Mi csak ülünk vagy guggolunk, könyékkel térden támaszkodva lógatjuk maszatos kezünk, nézzük, mi az, ami előkerült. Nézzük a járdát, a fűvet, a földet hörpintő virágokat. Bámuljuk egymást. Élünk.